

SKÚŠOBNÝ PORIADOK PRE SKÚŠKY FARBIAROV

1. DRUHY SKÚŠOK

Farbiare sú plemená so špeciálnym zameraním na dohľadávanie raticovej zveri. Môžu absolvovať tieto druhy skúšok:

1.1. Predbežné skúšky farbiarov – PF

sú skúškami, pri ktorých sa overujú vrodené vlohy farbiarov a schopnosť dohľadať postrieľanú alebo uhynutú raticovú zver. Na predbežných skúškach sa môžu zúčastniť psy i suky všetkých plemien farbiarov, slovenské kopovy, jazvečíkovité duriče a štajerské duriče, ktoré dosiahnu v deň skúšok aspoň 12 mesiacov veku. Absolvovanie PF kvalifikuje psa ako poľovne upotrebitelného na dohľadávanie jelenej, danielnej a muflonej zveri.

1.2. Individuálne hlavné skúšky farbiarov – IHF

sú najvyšším typom skúšok pre plemená farbiarov. Podmienkou pre možnosť absolvovať IHF je absolvovanie predbežných skúšok farbiarov aspoň v II. cene. Absolvovaním IHF získava farbiar kvalifikáciu na dohľadávanie všetkých druhov raticovej zveri. Individuálne hlavné skúšky farbiarov však možno robiť len na náhodne postrieľanej jelenej, danielnej a muflonej zveri, na dohľadanie ktorej treba použiť psa.

Prihlášku na IHF pošle vodič príslušnej okresnej–regionálnej organizácii SPZ. OkO–RgO SPZ potvrdí príjem prihlášky, vráti ju vodičovi späť ako doklad pre rozhodcu spolu so zoznamom rozhodcov pre posudzovanie skúšok farbiarov, troma rozhodcovskými tabuľkami a postrelovým listom. V prípade, že sa vyskytne príležitosť uskutočniť IHF, majiteľ psa si urýchlene zabezpečí účasť jedného rozhodcu zo zoznamu. Príslušnému OkO–RgO SPZ oznámi možnosť konania IHF s uvedením druhu postrieľanej zveri, času, miesta postrieľania a možnosti dopravy. Súčasne zabezpečí prítomnosť zástupcu OkO–RgO SPZ na skúškach alebo užívateľa poľovného revíru, v ktorom sa IHF uskutočnia. Zabezpečí tiež prítomnosť strelca, ktorý zver postrieľal, prípadne vyplnený postrelový list, ktorý odovzdá s ostatnými dokladmi rozhodcovi.

V záujme rýchleho presunu na miesto dohľadávky je možné použiť aj súkromné motorové vozidlo. Majiteľ psa neplatí poplatok za skúšky. Odmenu rozhodcovi a cestovné výdavky v zmysle platných predpisov rozhodcovi a zástupcovi OkO–RgO SPZ alebo užívateľa poľovného revíru uhradí majiteľ psa hneď po ukončení skúšky.

Rozhodca na IHF zastáva súčasne funkciu hlavného rozhodcu so všetkými povinnosťami z toho vyplývajúcimi. Zástupca OkO–RgO SPZ alebo užívateľa revíru plní funkciu usporiadateľa, dbá o plynulosť priebehu skúšok a svojím podpisom v prihláškach i v rozhodcovských tabuľkách potvrdí regulárnosť skúšok.

Rozhodca uvedie výsledok skúšok v prihláškach a v trojmo vyplnených rozhodcovských tabuľkách pre IHF. Z IHF sa nevyhotovuje prehľad výsledkov skúšok. Okresnej organizácii SPZ pošle rozhodca 1 prihlášku, majiteľovi psa odovzdá 1 rozhodcovskú tabuľku, ústrediu SPZ pošle 1 prihlášku, 2 rozhodcovské tabuľky a postrelový list.

Okrem uvedených skúšok môžu sa farbiare zúčastňovať aj na farbiarskych a lesných skúškach malých plemien, po absolvovaní ktorých získavajú kvalifikáciu na dohľadávanie srnčej zveri a na farbiarskych skúškach duričov, ktoré ich kvalifikujú ako poľovne upotrebitelné na dohľadávanie diviacej zveri. Na všetkých týchto skúškach sa môžu farbiare zúčastniť až po absolvovaní PF.

1.3. Vrcholové a iné druhy skúšok

Na overenie si chovateľských cieľov, úrovne výcviku farbiarov a výmenu skúseností organizujú sa národné alebo medzinárodné skúšky farbiarov. Konanie týchto skúšok schvaľujú orgány SPZ, medzinárodné skúšky s udeľovaním CACIT musí schváliť aj FCI.

Na vyšších typoch skúšok sa zúčastňuje spravidla 8 psov. Skúša sa podľa skúšobného poriadku pre IHF, ak nie je v propozíciách alebo v štatúte určené inak. Na národných skúškach sa môžu zúčastniť farbiare

bez zreteľa na pohlavie, ktoré úspešne absolvovali IHF a v roku konania skúšok majú minimálne 3 roky. Na medzinárodných skúškach sa môžu zúčastniť najviac 4 psy zo zahraničia, ak propozície neurčujú inak. Každá zúčastnená krajina má právo prihlásiť aj jedného náhradného psa. Pri väčšom počte prihlásených psov na národné alebo medzinárodné skúšky robí výber KCHF podľa výsledkov z IHF, resp. iných skúšok podobného typu. Pri výbere majú prednosť chovné jedince pred nechovnými (netýka sa psov zo zahraničia). Náhradné psy sa skúšajú vtedy, ak niektorý zo štartujúcich psov zver nedohľadá.

Najvyšším druhom skúšok farbiarov v SR je Memoriál Fridricha Konráda (MFK). Organizuje sa ako medzinárodné skúšky. Na MFK sa skúša podľa štatútu vydaného pre tento memoriál. Jedinec s najvyšším počtom bodov v I. cene na MFK získa titul Víťaz Slovenska (pre príslušný rok), CACIT a CACT. Ak ani jeden jedinec nezíska I. cenu, najlepší jedinec v II. cene získa titul Víťaz MFK (daného roku).

Na národných a medzinárodných skúškach platí zásada, že ak sa nájdu na nástrele alebo počas dohľadávky na remeni do 200 metrov od nástrely znaky po poranení zveri (farba, srst', úlomky kostí ap.), považuje sa takáto zver za dohľadateľnú. Rozhodcovia však majú právo vyhlásiť aj v takomto prípade zver za nedohľadateľnú, ak znaky svedčia o veľmi ľahkom poranení (napr. škrabnutie, hladký svalový priestrel) a je dokázané, že zver uniká s čriedou, o čom však musia presvedčiť skúšaný i náhradný pes.

2. PREDMETY SKÚŠOK

2.1. Vodenie psa

Rozhodca je povinný vopred sa opýtať vodiča, či chce psa viesť na remeni alebo voľne pri nohe.

a) Vodenie psa na remeni

Pes sa musí nechať na rozkaz pripútať na remeň a má ísť po ľavej strane vodiča bez toho, aby ho ťahal za remeň alebo zaostával. Skúša sa podľa možnosti v žrdvine. V hustejších porastoch a na úzkych chodníkoch môže ísť pes za vodičom v jeho stopách.

b) Vodenie psa voľne pri nohe

Pes musí ísť bez remeňa s obojkom na krku voľne po ľavej strane vodiča, na úzkych chodníkoch môže ísť tiež za ním. Pes nesmie predbiehať ani pobežovať okolo vodiča. Ak sa vodič zastaví, pes musí tiež zostať stáť.

Známkou 4 možno hodnotiť len psa, ktorý je po celý čas skúšania ovládateľný, správne sa orientuje pri chôdzi vedľa vodiča alebo za ním. Ak sa zastaví pes preto, aby si overil stopu, nepovažuje sa to za chybu.

2.2. Odloženie psa

Rozhodca sa musí vopred opýtať vodiča, či chce psa odložiť upútaného na remeni alebo voľne. Skúška trvá najmenej 20 minút.

a) Odloženie psa na remeni

Vodič odloží psa na remeni, ktorý vhodne upevní. Pes si smie sadnúť, nesmie byť však nepokojný alebo hlasitý, alebo dokonca pokúšať sa o uvoľnenie. Po odložení psa sa vodič vzdiali na miesto určené rozhodcom a ukryje sa tak, aby ho pes nevidel. Pri výbere miesta rozhodca zohľadní smer vetra. Po uplynutí 15 minút vodič na príkaz rozhodcu jeden raz vystrelí. Aj po výstrele sa pes musí správať pokojne, nesmie ťahať za remeň, nesmie byť hlasitý a musí pokojne zostať na mieste tak dlho, kým vodič na pokyn rozhodcu po neho nepríde.

b) Odloženie psa voľne

Skúša sa rovnako ako pri odložení na remeni. Vodič môže odložiť psa s remeňom voľne položeným vedľa psa.

Známkou 4 možno hodnotiť psa len vtedy, ak počas odloženia neprejaví hlasitosť a jeho pohyblivosť je vyvolaná len hľadaním si vhodnejšieho miesta na ležanie alebo zvýšením pozornosti zdvihnutím hlavy či posadením sa po výstrele.

Známkou 3 možno hodnotiť ešte psa, ktorý bol spočiatku hlasitý, ale utíšil sa a vcelku bol pokojný.

2.3. Práca na umelej stope

Časovný limit: 45 minút

Skúša sa na umelo založenej nepofarbenej stope jelenej, danišej alebo muflonej zveri 500 krokov dlhej s dvoma pravouhlými lomami, aspoň 50 krokov dlhými. Umelá stopa musí byť aspoň 12 hodín stará. Zakladá ju rozhodca s pomocníkmi pomocou špeciálne konštruovaných drevákov alebo kolieska alebo palice. Stopa sa nesmie zakladať v protismere vyznačenej stopovej dráhy. Ak sa táto skutočnosť zistí, skúšky nebudú uznané. Na konci každej stopovej dráhy musí ležať kus raticovej zveri, z ktorého ratice sa použili pri zakladaní stopy. Zver musí byť vyvrhnutá a dobre zašitá (zašitá musí byť aj väčšia výstrelná rana).

Po založení stopy poznačí rozhodca na papier čas jej zakladania a pripevní ho na strom na začiatku dráhy stopy. Jednotlivé stopy musia byť očíslované a vzdialené od seba najmenej 150 krokov.

Dráha stopy sa označuje na stromoch buď papierikmi alebo farbou, predné značky musia byť snímateľné. Nesmú zostať na stromoch, ani na zemi. Asi po 350 krokoch sa vhodným poľovníckym spôsobom (zálomkom) označí ležovisko, odkiaľ sa pes vypúšťa a zvyšok stopy vypracuje samostatne, bez obojka. Na úseku od ležoviska po položenú zver sa ani predné značky nesnímajú; slúžia rozhodcom na kontrolu, či pes ide správne po stope.

Pes po priložení na stopu musí túto ukázať a na pokyn vodiča ju sledovať s nízkym nosom na celkom rozvinutom minimálne 5 metrov dlhom farbiarskom remeni. Po celý čas musí byť zrejmé, že pes je zalahnutý vo farbiarskom remeni a že sleduje stopu s istotou. Pri práci nemá pes dvíhať hlavu, vetriť okolie a sledovať iné stopy, ale môže ich vodičovi ukázať. Keď pes zide zo stopy a sám sa opraví, nepovažuje sa to za chybu. Pri označenom ležovisku vodič psa vypustí a zvyšok dráhy stopy musí vypracovať samostatne. Vodič a rozhodca zostanú pri ležovisku. Rozhodca vypustenie psa na prácu bez remeňa oznámi rozhodcovi, ukrytému na konci stopovej dráhy, zatrúbením (signálkou).

Na stopu možno farbiara nasadiť najviac trikrát vrátane práce bez remeňa. Každé opätovné nasadenie psa na stopu, obzeranie sa vodiča, aby podľa značiek zistil smer stopy, alebo nesprávne vedenie psa na krátkom remeni, znižuje známku o jeden stupeň.

Ak pes do 10 minút od vypustenia z remeňa nepríde ku zveri, hodnotí sa jeho výkon z disciplíny "práca na umelej stope" známku 0.

Známku 4 možno hodnotiť psa, ktorý stopovú dráhu v celej dĺžke vypracuje správne, bez schádzania zo stopy a opráv.

2.4. Hlásenie alebo oznamovanie zastrelenej zveri

Táto disciplína sa na PF skúša ako súčasť práce na umelej stope a hodnotí sa pri nej len výkon psa po nájdení položenej zastrelenej zveri. Vodič musí pri otvorení skúšok – po vyžrebovaní poradia psov – oznámiť rozhodcom, či bude jeho pes pracovať ako:

- a) hlásič
- b) oznamovač
- c) hlasitý oznamovač

a) Hlásič

Po vypracovaní umelej stopy na remeni vypustí vodič psa na voľné dohľadanie zveri. Vodič i rozhodca zostanú pri ležovisku, kým pes nezačne hlásiť nájdenú zver položenú na konci dráhy stopy. Pes musí začať zver hlásiť do 10 minút po vypustení. Zver musí hlásiť až do príchodu vodiča. Hlásenie sa skúša 15 minút.

Za chyby sa považujú nevýrazné hlásenie, hlásenie s dlhými prestávkami, nehlásenie, opustenie zveri. Aby pes mohol byť hodnotený, musí hlásiť zver aspoň 5 minút. Za takýto výkon však môže získať najviac známku 2.

Známku 4 možno hodnotiť prácu psa, ktorý v limite 15 minút zastrelenú zver bez väčších prestávok vytrvalo hlási.

b) Oznamovač

Pred začatím práce psa na umelej stope musí vodič rozhodcom povedať, akým spôsobom mu farbiar oznámi nájdenú zver. Pri ležovisku vodič psa vypustí, pes si má nájdenú zver overiť a vrátiť sa k vodičovi, ktorý spolu s rozhodcom čaká na mieste vypustenia. Rozhodca na konci dráhy stopy dáva pozor, či si pes zver overil a po jeho odchode zatrúbením oznámi, že pes bol pri zveri a počká tam,

kým pes neprivedie vodiča k zveri. Pes sa musí vrátiť k vodičovi do 10 minút od vypustenia. Po návrate má pes ohláseným spôsobom (uchopením za remeň a pod.) oznámiť vodičovi, že zver našiel a snažiť sa dovieť ho najkratšou cestou k zveri.

Chyby: nevýrazné oznamovanie, neisté vedenie k zveri a pod. Ak sa pes do 10 minút od vypustenia nevráti k vodičovi, jeho práca sa hodnotí známku 0.

Známku 4 možno hodnotiť len výkon psa, ktorý v limite 10 minút od vypustenia ohláseným spôsobom oznámi nájdenú zver a potom privedie k nej vodiča.

c) Hlasitý oznamovač

Skúša sa podobne ako oznamovač s tým rozdielom, že pes musí po overení si zveri vrátiť sa k vodičovi a počas jeho vedenia k nájdenej zveri v určitých intervaloch hlásiť. Povzbudenie psa vodičom pri vedení k zveri nie je chybou.

Známku 4 možno hodnotiť psa, ak sa do 10 minút po vypustení vráti od zveri k vodičovi a počas vedenia vodiča späť sa prejavuje hlasito, bez výraznejšieho odmlčania sa. Úmerne nižšie sa hodnotí pes, ktorý má pri hlasitom oznamovaní nájdenej zveri výraznejšie prestávky.

Pri všetkých troch spôsoboch vypracovania umelej stopy možno farbiara nasadiť na stopu počas vedenia na remeni i s opravami najviac 3 razy a vypustiť ho ako hlásiča, oznamovača alebo hlasitého oznamovača najviac 2 razy. Každé nové nasadenie psa na stopu, ako aj opätovné vypustenie znižuje známku o jeden stupeň.

Na IHF sa hlásenie alebo oznamovanie zastrelenej zveri hodnotí ako na PF. Tieto predmety sú však na IHF nepovinné a známka 0 neovplyvňuje celkové hodnotenie práce psa a výsledné ocenenie. Ak má pes na IHF možnosť zver durieť a hlasito stavať, oznamovanie alebo hlásenie zastrelenej zveri už nemožno hodnotiť a započítať do celkového hodnotenia.

2.5. Správanie sa pri zastrelenej zveri

Skúša sa pri dohľadaní zveri na umelej stope.

Pes nesmie načínať zastrelenú zver. Olizovanie strelnej rany je dovolené. Mladé a temperamentné psy sa budú často snažiť zver chytiť zubami. Treba však rozlišovať, či tak pes robí z nadmernej radosti alebo vášne, alebo či ide o načínanie. Pes, ktorý zver načína, hodnotí sa známku 0.

Známku 4 možno hodnotiť len psa, ktorý neprejaví náchylnosť k načínaniu.

Ak sa pes zveri bojí, zďaleka ju obchádza alebo sa úprkom vracia späť k vodičovi, možno hodnotiť túto prácu len známku 2 alebo horšou, podľa ďalšieho správania sa psa.

2.6. Chut' do práce

Táto vrodená vlastnosť sa posudzuje počas celých skúšok a hodnotí sa na záver. Aby pes na skúškach obstál, musí dostať aspoň známku 2. Treba si všímať spôsob prijímania príkazov a záujem o ich plnenie, ochotu a radosť z práce, záujem o stopu a vytrvalosť pri práci na stope, pri durení a stavaní (na IHF).

Známku 4 môže dostať len pes, ktorý sústavne prejavuje snahu plniť príkazy a má ochotu pracovať.

2.7. Dohľadávka na remeni

Táto disciplína sa skúša na IHF na stope postrieľanej jelenej, danielej alebo muflonej zveri aspoň 4 hodiny starej a minimálne 400 metrov dlhej. Vodič vo vhodnej vzdialenosti od nástreľu odloží psa, sám prehliadne nástrel, zanechané znaky na nástrele a z nich usúdi miesto a závažnosť poranenia zveri. Po prehliadke privedie k nástreľu psa, ktorý má nástrel ukázať a osobitne má ukázať prípadné znaky (farbu, srst', úlomky kostí ap.). Pes po krátkom čase, ale dokonalom oboznámení sa s nástreľom, má napadnúť stopu úniku zveri a sledovať ju. Na stope postrieľanej zveri musí pes pracovať pokojne, ale s chuťou, s nízkym nosom a na dlhom remeni.

Pes musí občas sám alebo na povel ukázať zanechané znaky. Pri ukazovaní znakov na travinách alebo na kríkoch smie zdvihnúť nos. Pes musí vypracovať stopu postrieľanej zveri so všetkými vratistopami a zlomami a pritom sa nesmie pokúšať sledovať iné stopy, ktoré križujú sledovanú stopu. Pes však môže tieto stopy ukázať. Nie je chybou, ak ich aj krátko sleduje, sám sa však opraví a opäť sa vráti na správnu stopu a ďalej na nej pracuje.

Pes si nemá všímať zdravú zver, ktorá mu pri práci príde do cesty, ani sa ju nemá snažiť sledovať. Ak sa počas dohľadávky ukáže, že ďalšie sledovanie na remeni nie je možné pre terénne prekážky, urobí sa

predsled a zver sa ďalej stopuje. Pes potom musí stopu znova napadnúť a na pokyn vodiča na nej pracovať.

2.8. Durenie

Ak príde vodič pri sledovaní stopy k ležovisku postriehanej zveri, ktoré zver už pred časom opustila (studené ležovisko), pracuje na stope ďalej až k teplému ležovisku, alebo tak dlho, až sa zver pred psom zdvihne alebo odíde. Vodič musí túto situáciu hlásiť rozhodcovi a vyčkať na jeho ďalšie pokyny. Ak rozhodca dá pokyn na vypustenie psa, má pes sledovať zver tak dlho, až ju zastaví. Pes nesmie durieť zdravú zver. Ak sa omylom vypustí za takouto zverou, musí ju sám opustiť a spravidla do 15 minút sa vrátiť. Dlhšie prenasledovanie zveri znižuje známku úmerne o 1 až 2 stupne.

Rozhodca musí dávať pozor, či pes durí s hlasom na stope, alebo len keď zver vidí, či zver prenasleduje náruživo, alebo hlási len slabo a občas, prípadne či sa dokonca vráti k vodičovi a ten ho musí znova povzbudzovať k dureniu.

Známku 4 môže dostať iba pes, ktorý nepretržite hlási aj teplú stopu, teda nielen zver po jej zočení.

Psy, ktoré zver prenasledujú nemo a nie sú hlasité ani na zočenie, môžu dostať len známku 0.

Poznámka:

Podmienkou pre uchovnenie farbiara je hlasitosť na stope zveri. Ak farbiar na IHF nemá možnosť preukázať hlasitosť pri durení, treba túto jeho schopnosť odskúšať dodatočne na inej, aj zdravej zveri. Rozhodca výsledok prejavu psa uvedie do preukazu o pôvode ako samostatný záznam so slovným konštatovaním "hlasitý na teplej stope" alebo "hlasitý na zočenie" alebo "nemý". Výkon psa v tomto prípade nehodnotí známkou. Záznam potvrdí svojou pečiatkou a podpisom a uvedie aj dátum a miesto skúšky.

2.9. Hlasité stávanie

Ak pes poranenú zver stavia, má ju hlasito ohlasovať, pričom má stáť podľa možnosti proti hlave zveri. Pes nemá zver strhnúť. Nie je chyba, ak pes donúti zver, ktorá sa nechce dať zastaviť, zastaviť chytením za päťu.

Rozhodca pozoruje psa pri hlásení veľmi pozorne, musí sa zamerať najmä na hodnotenie vytrvalosti v hlasitom stávaní. Hlasité stávanie sa všeobecne skúša aspoň 15 minút, aby sa výkon mohol presne pozorovať a ohodnotiť. Farbiar nesmie za žiadnych okolností opustiť zver, ktorú stavia. Musí vydržať zver stavať tak dlho, kým mu stačia sily.

Známku 4 možno udeliť iba vtedy, ak má pes príležitosť hlásiť zver najmenej 30 minút bez toho, aby sa čo len raz vrátil k vodičovi.

2.10. Posledka s odložením

Skúša sa na MFK. Pri skúške musí pes ukázať, že rozlišuje posledku a voľnú chôdzu lesom. Skúša sa na lesnej ceste, poľovníckom chodníku, okraji lesa a podobne opačným smerom, ako stojí korona, aby pes nebol rušený. Posledka sa robí pred prácou na umelej stope.

Vodič ide pomalým krokom, pes ide ticho a pokojne za ním alebo pri jeho ľavej nohe voľne, nepripútaný, pričom vodiča pozorne sleduje. Asi po 50 krokoch vodič psa ticho a nenápadne odloží a odíde 50 krokov, kde sa schová tak, aby ho pes nevidel. Po 5 minútach raz vystrelí a po uplynutí ďalších piatich minút sa vráti ku psovi.

Chyby: Prebiehanie psa z boka na bok. vzdalovanie sa od smeru posledky, hlasité povely, rýchla chôdza, neochota psa k odloženiu, nevyčkanie na mieste odloženia, kňučanie psa. Ak pes pri odložení prejde viac ako polovicu vzdialenosti k vodičovi, hodnotí sa známkou 0.

Celkové hodnotenie na IHF

Aby farbiar obstál na individuálnych hlavných skúškach farbiarov, nesmie byť zo žiadneho predmetu ohodnotený známkou 0 (okrem hlásenia a oznamovania uhynutej zveri) a musí dosiahnuť aspoň minimálny počet bodov uvedený v tabuľke.

I. cenu môže získať aj farbiar, ktorý nemal možnosť zver durieť a hlasito stavať za predpokladu, že z výkonu pri dohľadávke získal známku 4 a pracoval na stope aspoň 12 hodín starej, podľa odhadu rozhodcu aspoň 3000 metrov dlhej a zastrelenú zver dohľadal.

V II. cene môže obstať aj farbiar, ktorý nemal možnosť duriť a hlasito stavať zver za predpokladu, že dosiahol z výkonu pri dohľadávke na remeni známku 4 a pracoval na stope aspoň 12 hodín starej a najmenej 1000 metrov dlhej a zastrelenú zver dohľadal.

Rozhodca je povinný uviesť v rozhodcovskej tabuľke okrem známok z jednotlivých skúšaných predmetov aj všetky potrebné údaje o práci farbiara podľa predtlaču na druhej strane rozhodcovskej tabuľky a v rubrike "poznámka" slovne popísať správanie sa pri zastrelenej zveri a ďalšie údaje pre posúdenie kvalít psa, najmä ak ide o výnimočné prípady.